

هلهله آزادی

درباره سمفونی خرمشهر ساخته مجید انتظامی

آواره و دردمند از شهر هستیم. اتفاقی که آهنگ‌ساز با صدای ویولون‌ها و گروه کر به نمایشش می‌گذارد و آکوردها آرام آرام خبر از خاموشی شهر و ویرانه‌های خون آلود و پردود می‌دهند. شهر هنوز در اسارت بود که آهنگ‌ساز آن زمان جوان، میان نت‌های خویش هلهله‌ی آزادی را جشن گرفت و سازهای ضربی جنوب با سنج و سازهای کوبه‌ای و همراهی سازهای زهی به شادمانی پرداختند.

او آن زمانی این اثر را با چنین ارکستر بزرگی برای خرمشهر نوشت که هنوز جایگاه موسیقی در ایران سال‌های بعد از انقلاب با مشکلات متعددی روبه‌رو بود. از ۱۲۰ نفر نوازنده‌ای که پیش از انقلاب در ارکستر سمفونیک فعالیت داشتند، تنها ۲۰ نفر باقی مانده بودند و این‌ها نیز نمی‌دانستند که کارشان حلال است یا حرام؟ ارکستر با همین نوازندگان معدود، سفرهایش را آغاز می‌کند. به جبهه می‌رود. به بیمارستان. به استادیوم دوازده هزار نفری. برخی انقلابیون تندرو درک نمی‌کردند که موسیقی هم می‌تواند در خدمت انقلاب و خط فکری آنها باشد، انتظامی از خاطره‌ی آن روزها می‌گوید: «اعتقادهای برخی معدود از آدم‌ها به قدری تند بود که خیلی چیزها را نمی‌توانستند تحمل کنند. ساز به خودی خود که صدایی ندارد. صدای ساز باید در بیاید آن وقت کسی که ساز را در دست می‌گیرد می‌تواند از این ساز صدای انقلابی خارج کند یا چیز دیگری.»

نه پولی برای تهیه‌ی آن، امکان ساخت با تعویق روبه‌رو می‌شود. «فرنود» خود سینتی‌سایزرش را در اختیار «انتظامی» قرار می‌دهد تا با آن تم‌های مدنظرش را بنوازد و هم‌زمان با رئیس وقت شورای نظارت و ارزشیابی مرکز سرود و آهنگ‌های انقلابی برای حمایت از ساخت این اثر صحبت می‌کند و سرانجام بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس پیش‌قدم شده و روی این کار سرمایه‌گذاری می‌کند و شرایطی فراهم می‌شود تا آهنگ‌ساز، یکی از مهم‌ترین واقعه‌های تاریخ حماسی ایران را به زبان موسیقی درآورد.

«مجید انتظامی» در بخش اول این سمفونی (موومان اول) که مردم در آرامش در حال زندگی کردن هستند، از ویولون‌ها و ساز هورن بهره می‌گیرد و آن را به همراه آکوردهای ساده روایت می‌کند تا در بخش بعد که آن حمله‌ی خونین آغاز می‌شود، ترومپت و تیمپانی‌ها به غوغا در آیند و اضطراب حاکم بر شهر را نمایش می‌دهند. رفته‌رفته ترومبون و سازهای زهی و هورن‌ها اوج می‌گیرند تا با زبان موسیقی هجوم بیگانگان به شهری که روزگاری خرم‌ترین شهر ایران بوده، بیان شود.

موومان بعد فرصت نشان دادن مقاومت مردم است و سازهای زهی و چوبی راویان این اتفاق هستند؛ هر چند که مقاومت آنان در ابتدا موثر واقع نمی‌شود و شاهد کوچ زنان و مردان

سمیه‌علی بابایی روزنامه‌نگار

نه‌اینکه تمام آن هشت سال مقدس نباشد که هست؛ نه‌اینکه آن همه رشادت و جان‌فشانی اهمیت نداشته باشد که دارد؛ اما «سوم خرداد» در تاریخ جنگ تحمیلی که هیچ، در تاریخ معاصر ایران اتفاقی بسیار باشکوه است و تقدیس‌اش با هیچ چیز دیگر برابری نمی‌کند.

سوم خرداد ۱۳۶۱ پس از ۵۷۸ روز اشغال رژیم بعثی صدام و جان‌فشانی‌های رزمندگان، شهر خدا آزاد شد و این اتفاق هم‌چنان نمادی از پیروزی، مقاومت و ایستادگی قلمداد می‌شود. در این سال‌ها موسیقی‌دانان ایرانی آثار بسیاری در خصوص این واقعه نوشته‌اند و «سمفونی خرمشهر» ساخته‌ی «مجید انتظامی» یکی از سترگ‌ترین آنان. آن‌طور که خود آهنگ‌ساز گفته، این اثر قبل از آزادسازی خرمشهر نوشته شده است: «من خرمشهر را در موسیقی قبل از آزادسازی‌اش، آزاد کردم.»

ماجرای این قرار است که «انتظامی» ایده‌ی ساخت این موسیقی را به یکی از دوستانش (محمد فرنود) می‌دهد که آن‌زمان عکاس جنگ بوده است. فرنود او را تشویق به ساخت این قطعه می‌کند؛ اما در شرایطی که آهنگ‌ساز جوان نه پیانو و دستگاهی برای ضبط داشته و

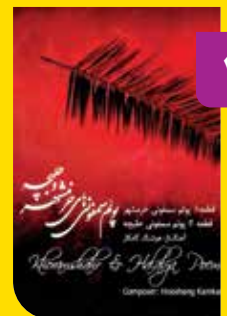
نخل‌های بی‌سر

■ خواننده: محسن چاوشی
■ شاعر: محسن چاوشی
■ سال انتشار: ۱۳۸۵

محسن چاوشی در «نخل‌های بی‌سر» ضمن توصیفی از حماسه فتح خرمشهر به بیان نکاتی انتقادی از اوضاع پیرامونی این شهر می‌پردازد. او در این ترانه می‌کوشد تا مخاطب را با خود به کوچه پس‌کوچه‌های شهری ببرد که کاملاً می‌توانیم همراه با موسیقی و شعر فضای ترسیم شده را در ذهن تداعی کنیم.

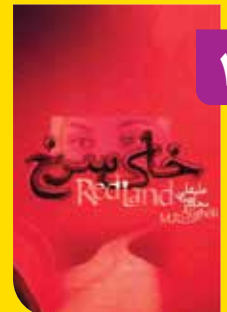
سمفونی‌های خرمشهر و حلبچه

■ آهنگساز: هوشنگ کامکار
■ سال انتشار: ۱۳۹۰

«پوئم سمفونی‌های خرمشهر و حلبچه» هم یکی از آثار ماندگار موسیقایی در زمینه آزادسازی خرمشهر است که پاییز ۹۰ به آهنگسازی هوشنگ کامکار و خوانندگی بیژن و ارسلان کامکار و ایرج رحمانپور توسط مؤسسه «آوای باربد» منتشر شد. هوشنگ کامکار در توضیح این آلبوم موسیقایی گفته است: «اشغال خرمشهر و شجاعت دلیرمردان جنوب برای دفاع از میهن، ناموس و آرمان‌های خود بر کسی پوشیده نیست. مردانی که زندگی خود را در این راه فدا کردند تا سرزمینشان آزاد و دیگران در آسایش و امنیت به زندگی خود ادامه دهند...»

خاک سرخ

■ آهنگساز:
محمد رضا علیقلی
■ کارگردان:
ابراهیم حاتمی کیا
■ سال انتشار: ۱۳۸۱

سریال «خاک سرخ» یکی از مجموعه‌های تلویزیونی محبوب سیماست که سال ۸۱ در قالب یک مجموعه ۱۷ قسمتی به کارگردانی ابراهیم حاتمی کیا از شبکه اول سیما پخش شد. موسیقی‌های متن ساخته شده برای این سریال توسط محمد رضا علیقلی آهنگساز مطرح سینمای کشورمان ساخته شده است. آلبوم این اثر نیز شامل ۱۲ قطعه منتشر شده است.